

DE KRANEN TREKKEN....

Zaterdagmiddag rond twaalf uur — juist onder het middagmaal — kwam het telefoontje: „Gisteren een formatie kranen overgekomen van wel honderd stuks! Niet gepleisterd. Vanmorgen in alle vroegte weer 23 stuks, die beslist ergens in de hei gelegen hebben! Verwacht er vanmiddag nog meer, want het weer en de wind zijn gunstig!”

Dit was het bericht van de waakzame oude jachtopziener, die de natuur een warm hart toedraagt en daardoor in alle opzichten voor zijn taak geschikt is. Geregeld krijgen wij zijn waarnemingen, waardoor wij in staat zijn van tijd tot tijd interessante natuur-evenementen mee te maken. En nu kranen! De stoere en elegante trekkers uit de allernoordelijkste moerassen!

Ruim een uur later arriveren we op het terrein. De laarzen worden aangetrokken, de kijkers ingesteld en dan begint de tocht „op goed geluk af” door de vochtige hei.

De wind is zuid, zwak en een schamel oktoberzonnetje geeft ons de beste verwachtingen. Of het de terreingesteldheid is of dat dit gebied juist in de vaste trekbanen van de kranen ligt, durf ik niet uitmaken, maar jaarlijks pleisteren ze hier, soms zelfs meerdere dagen. Grote vochtige en droge heicomplexen, enige droogstaande vennen — omdat de grondwaterstand momenteel zo laag is — wisselen hier af met vliegend-opslagen en armtierige berken.

Voortdurend houden we de hemel in het oog of er zich geen sliert traag wiekende vogels aftekent en op elk ietwat hoger punt zoeken we telkens met de kijkers de wijde omgeving af of er nergens zilvergrijze ooievaars te ontdekken zijn. Het eerste uur gaat voorbij, waarin we alleen negen grauwe ganzen ontmoeten en we enige minuten een paartje jagende blauwe kiekendieven kunnen observeren. Omdat dit stel tamelijk kort langs zwaait, is de witte stuit en onderzijde duidelijk zichtbaar. Deze ontmoetingen zijn een welkome afwisseling, maar we zijn op zoek naar kranen!

Dan gebeurt het! Op ruim twee kilometer afstand ontdekken we een tamelijk ongeformeerde groep. Onze kijkers sluiten vergissing uit! We duiken alle drie neer, want er bestaat kans, dat ze onze richting uit komen. Waarschijnlijk zijn ze daar ergens op de wieden gekomen want ze vliegen zo ongeformeerd. We tellen er 15 of 16. Het geluk is niet met ons, want ze draaien van ons af, maar op groter afstand wordt toch een landing uitgevoerd. Te ver weg nochtans om het imponerende daarvan te ervaren. In alle haast struinen we weer door hoge en lage hei in de opgenomen richting.

Tijdens deze zware cross-country (vanwege de bodemgesteldheid en de haast) worden we opgeschrikt door kranengeluid. Regelmatig trompetterend trekken tamelijk hoog zeven „kroenen” over. Deze hebben blijkbaar geen plannen hun reis hier te onderbreken, want ofschoon wij ons weer dadelijk drukken, gaan ze niet op onze uitnodiging in en wieden statig de verre einder over. Deze teleurstelling kan ons echter niet ontmoedigen, want we hebben goede verwachtingen in petto.

Tenslotte om een berkenopslag kijkend, zien we in de verte het troepje parelgrijze kranen staan. Zoveel mogelijk dekking zoekend en het laatste gedeelte in gebukte houding door een sloot sluipend, weten we het gezelschap tot op een 250 meters te benaderen. Omdat we met erg schuwe vogels te doen hebben, durven we niet meer te riskeren, temeer, daar onze beschermende sloot ook ophoudt. Daar zien we die hogenoorderlingen door onze kijkers vlak voor ons staan. Ze schijnen erg onrustig,

met hoog opgeheven koppen — waardoor ze haast een mensenlengte bereiken — staan ze zekerend te wachten. Of te rusten? Geen enkele — nu blijken het er 16 te zijn — zien we verenpoetsen of fourageren. Ze staan te staan! Op een perceel lage calluna tegen een berm van een hoger gelegen heigedeelte. Op deze donkere achtergrond contrasteert dit parelgrijze juist zo mooi, vooral ook de egret-achtige staartdos. De rode koptekening reflecteert bijzonder door de voortdurende kopbewegingen. Hierdoor maken ze ontegenzeggelijk de indruk bijzonder schuwe dieren te zijn, zoals Bengt Berg herhaaldelijk in zijn „Kuorga“-boekje zegt.

KOERT...KOERT.

We gaan zo op in dit schouwspel, dat we de lucht boven ons niet in het oog gehouden hebben, waar we overigens deze middag haast een stijve hals van kregen. Plots horen we pal boven het hoofd weer het bekende koert... koert... koert... Op 50 m hoogte drie kranen! Vanaf de grond uit de troep voor ons wordt deze roep met enkele schorre kreten beantwoord. Dat is het enige geluid, dat we deze troep hebben horen maken. Het aankomende drietal gaat dadelijk tot een landing over. In twee grote bochten, met holle vleugels, omlaag hangende poten en schuin-omlaag-gestoken kop, komen ze met een verende sprong aan de grond. De vleugels worden nog even opgehouden en dan statig dichtgeklapt. Deze machtige landingsmanoeuvre heeft het meeste indruk op mij gemaakt! Zoiets maakt men maar zelden van nabij mee.

Ze nemen hun plaats zonder commentaar in de zwijgende groep in en staan ook als standbeelden. We vragen ons af, wat deze vogels hier tot landen bewogen heeft. Nog slechts enkele minuten kunnen we ons daar het hoofd over breken, — en het blijft een open vraag voor ons — want daarna gaat de hele familie zonder enige aanleiding op de vleugels. Of wij zouden de rustverstoorers geweest moeten zijn, maar dan hadden ze al wel eerder kunnen vertrekken. Ongeformeerd wiken ze van ons weg met gestrekte hals en poten en zonder geluid. Spoedig vormt zich toch een lijnformatie, die bij tijden overgaat in de v-vorm. Ze blijven laag, maar als ik even over mijn kijker heen kijk, zijn ze toch al zò angst-

wekkend ver weg, dat ik bang ben, dat ze voorgoed het terrein zullen uitvliegen. Gelukkig gaan ze op een 3 à 4 km afstand weer aan de grond. Maar het gebied is daar vanwege de begroeiing zo geaccidenteerd, dat het moeilijk is te bepalen, waar ze juist neergekomen zijn.

Weer begint de haastige hei-cross in de globaal opgenomen richting, waarbij we van alteratie op het punt staan ons fotostatief op onze ligplaats achter te laten. We willen geen tijd verliezen en dientengevolge polderen we dwars door een nagenoeg leegstaand zompennetje heen. De bodemgesteldheid speelt nu geen rol, deze zou immers onze oriëntatie maar in de war kunnen schoppen! Als we echter naar schatting nog slechts de halve afstand hebben afgelegd, struikelend over pijpestrootjespollen en stremmend in hei- en gagelplanten, zien we tot onze teleurstelling boven een jonge dennenaanplant de vogels al omhoog komen. We duiken, in de hoop, dat ze onze richting zullen nemen. Maar nu schijnen ze ernstiger plannen te hebben, want er wordt een keurige v-formatie gevormd. In zuiver z.w. richting vliegen ze het terrein uit en achter onze ontmoeting met deze taaie afrika-vliegers staat een punt. Waarschijnlijk voor goed dit jaar.

Latere observaties.

Mijn beide metgezellen, gevangen door deze unieke ontmoeting, zijn de volgende morgen in alle vroegte teruggegaan en stootten in een droogstaand vennetje weer op negen kranen. Deze waren echter druk aan het fourageren. Na hun vertrek werd deze plaats nauwkeurig geïnspecteerd. Aan de diepe snavelhouden in de veenachtige bodem was duidelijk te zien, welke planten de dieren hier gezocht hadden. Gelukkig hebben ze mij een handje vol van deze vegetatie meegebracht, die bestond uit veenmos, moerasrus en zegge, dus de gewone verlandingsvegetatie van een drooggekomen heiven. Deze observatie was een bijzonderheid, want al onze waarnemingen betreffen landingen in de hoge hei (Calluna), waarvan de toppen afgepikt worden; ook enige op geploegd land, waar blijkbaar naar dierlijk voedsel gezocht wordt.

Op dezelfde zaterdag 22 oktober, dat wij onze 19 kranen zo amikaal konden begroeten, is er boven de stad Eindhoven een formatie van 43 stuks waargenomen, die in Z.

richting trok, zo kreeg ik uit zeer betrouwbare bron te horen.

Woensdag 26 oktober heb ik ons terrein weer bezocht, maar kreeg geen kranen te zien.

Zaterdag daaropvolgend vloog een groep van 50 of 60 stuks het gebied uit in Z-W. richting, toen wij arriveerden. Maar deze waren zeker 5 km van ons verwijderd, zodat we alleen door middel van onze kijker konden vaststellen inderdaad met kranen te doen te hebben. Van twee wandelaars aldaar hoorden we even later, dat er zes kraanvogels waren neergestreken aan een vennetje. Dat vennetje deed me aan de betrouwbaarheid van de mededeling twijfelen en toen we daar even later aankwamen, vlogen er inderdaad zes, maar ... reigers op!!

fr. Simon - Eindhoven
